

Hembygdsnytt

Museet Kvarnvikens Kvarn och Såg

Vintern 2011-2012

*God Jul och gott nytt år
önskar föreningen*

Från föreningens ordförande

Under 2011 har vi haft två mycket lyckade kvarndagar med många besökare. Vi har flera gånger fått frågan om vi kan ha fler än två kvarndagar om året, vilket vi troligen kommer att försöka med under 2012.

Arbetet med havrekrossen går vidare och är snart klart. Maskinen visade sig vara i sämre skick än vad vi först trodde, så renoeringen har dragit ut på tiden. Bland annat så har vi fått nytillverka samtliga lager i maskinen, de gamla var helt utslitna. Men nu är snart alla delar klara så att vi kan montera ihop havrekrossen igen.

Havrekrossens maskinstativ med de nytillverkade lagren.

Under 2011 fick vi ett bidrag från Riksantikvarieämbetet på 30.000:- för att förbättra säkerheten i kvarnen för besökare och aktiva. Hittills har vi förbättrat ett par remskydd och förbättrat belysningen. Pengarna ska även användas till att förbättra brandsäkerheten samt utbildning i säkerhet för oss som jobbar i kvarnen.

Återigen så efterlyser vi fler medlemmar i föreningen som vill hjälpa till med arbetet i kvarnen. Vi behöver bli fler som kan hjälpa till på

kvarndagarna men också vid andra tillfällen, t.ex. vid underhållsjobb. Hör av er till oss i styrelsen om ni är intresserade. Även föreningens styrelse behöver lite förnyelse.

Glöm inte att betala medlemsavgiften för 2012. Avgiften är 120:- och gäller även för familjemedlemmar. Inbetalningskort medföljer tidningen. Glöm inte att skriva ert namn. Ange även namn på familjemedlemmar, så att medlemsmatrikeln blir komplett. Om ni flyttar, kom ihåg att adressändra även till oss.

Bilden på framsidan är tagen i februari 2011.

Ordförande Björn Mellström

Sivert i Sjöhagen

Berättat av Sven Mellström

Efter den sista trädgårdsmästare Andersson flyttade Sivert Nordström in i Sjöhagen. Sivert kom ganska ung först till Kanaans trädgård och jobbade där tillsammans med trädgårdsmästare Norrman, jag vet inte om han var anställd eller hur det var. Där var Norrman, och även Sivert, specialister på penséer och violer, så på sommaren var det alldeles blått och gult på fälten vid Kanaan. Sedan skulle då badet byggas så Norrman blev uppsagd, jag minns att jag talade med en arbetsledare vid bygget av badet som sa att det ska bli playa där trädgården låg. Men det blev mest tistlar och nu är det igenvuxet.

Sivert flyttade sedan över till Sjöhagen och blev skogskörare åt kommunen. Vet inte riktigt hur han var anställd men han jobbade med att släpa fram timmer och ved ur skogen med häst när man byggde vägar inför bygget av Blackeberg, Hässelby och även bort mot Akalla och de trakterna. Han höll nog på med det i en 10-årsperiod minst. Han gifte sig när han kom till Sjöhagen och fick även en dotter.

När stadsdelarna sedan var färdigbyggda så minskade jobben för Sivert men han bodde kvar i Sjöhagen där han hade en del betesmark. Han hade två stora fina ardennerhästar som han hade att köra i skogen med, ett par riktiga kraftexemplar. Han hade också en del ungdjur, kor, som gick och betade i Sjöhagen. Ungdjuren hade han i ladugården som ligger straxt ovanför bostadshuset och det var så många djur att han hade kalvar på övervåningen i ladugården också.

Samtidigt som Siverts verksamhet minskade så började byggandet av båtuppläggningsplatsen. Det var tidigt bestämt att det skulle bli båtuppläggning i Sjöhagen. Det började med att jag fick ställa upp en del båtar i en hörna av Siverts mark. Sedan flyttade Sivert upp till Roslagen, till en gård som heter Kolbyle och där fortsatte han med sin körning med häst i skogen. Sedan köpte eller övertog han ett arrende på en gård så han blev bonde på slutet.

Jag träffade honom för några år sedan och då var han lite förstörd i lederna, han hade naturligtvis slitit ut sig på det här tunga skogsjobbet. Man lastade ju för hand så det var väldigt mycket tunga lyft. Han var väldigt stark men det hjälpte inte, han blev ändå lite skadad på äldre dar. Sivert berättade en historia, han hade hämtat timmer i skogen vid sin gård i Roslagen. När han lastade hade han råkat få en stock som ramlade över ena benet så han bröt benet. Det var mitt i vintern och 10 grader kallt. Han lyckades i alla fall få hästen att gå hem till gården. I och med att hästen kom hem själv så förstod familjen att det hade hänt något. Det var kväll och det höll på att bli mörkt men de hittade honom och fick honom till sjukhus. Det kunde ha slutat riktigt illa om inte hästen hade gått hem och de inte hade hittat honom i tid.

När Sivert jobbade i Kanaan så fanns där en bagge, som var folkilsken. Man fick akta sig när man kom dit för han stängade en på benen. Det där var väl lite udda men de hade väl problem med att det sprang folk i trädgården, så baggen gick där och vaktade. Vid ett tillfälle hade skogsvaktare August Andersson i Hässelby varit och hälsat på hos Sivert och Norrman. Han hade ställt bössan utanför på trappan när han gick in på kaffe och kask och då hade baggen stängt sönder bössan.

Nälsta gård

Berättat av Sven Mellström

Min farmor Vilhelmina växte upp på Nälsta Gård. När farmor var väldigt liten var föräldrarna statare på någon gård i Sjöberg vid Edsviken, men de flyttade till Nälsta Gård någon gång i slutet av 1800-talet, så farmor växte upp på Nälsta Gård. Hennes pappa var statare. Farmors mamma, gammelmormor kallad, hon var väl inte så gammal på den tiden men hon blev väldigt gammal, hon var mjölksurra på Nälsta Gård.

Jag vet inte säkert men jag tror att hon hade mjölk med sig från flera gårdar med sig in till staden. Hon hade en häst som jag har för mig hette Blenda och en mjölkkärra som hon körde in till staden med. Då körde hon över Bällsta Bro, Sundbyberg, Huvudsta, Haga Norra och in till Norrmalm. Hon hade en pingla, en klocka som hon ringde i så kom pigorna ut med sina mjölkkärl. Gammelmormor mätte upp mjölken med ett litermått, eller vad det var för mått på den tiden och så fick hon väl även betalt.

Stora landsvägen som man kallade den på den tiden gick genom Sundbyberg och sedan när man kom fram till Huvudsta Central så gick vägen under järnvägen i en underfart, en viadukt. Järnvägen var väldigt nybyggd då, den hette SVB, Stockholm Västerås Bergslags Järnväg. Den här järnvägen måste man åka under i en viadukt för att komma till staden. En gång när gammelmormor skulle in till staden med mjölk så kom tåget samtidigt som hon skulle under järnvägen. Hästen blev rädd naturligtvis, på den tiden var det ju ånglok som frustade och stånkade i uppforsbacken som det var där. Så hästen skenade och kärran gick sönder och mjölken rann ut. Så småningom kom hon väl hem till Nälsta Gård igen och fick naturligtvis skällning för att hon hade spillt ut mjölken. Efter den gången var hon väldigt försiktig när hon skulle under järnvägen, men jag vet inte vem som var mest rädd, hon eller hästen.

Farmors föräldrar blev senare arrendatorer på Vällingby Lillgård. Jag vet inte året, men det bör ha varit straxt innan förra sekelskiftet som de flyttade dit. Farmors far dog inte allt för gammal men farmors mor blev kvar, ensam på Vällingby Lillgård.

Jag kan nämna också att när man rustade Kanaans Café för några år sedan och rev upp golvet på verandan där, så hittade man en plank där det stod några namn, bland annat Pelle Mellström. Så många Mellström fanns det väl inte, så det bör ha varit min farfar. Han hade blivit uppsagd från Mälby Kvarn och var en duktig snickare. Han bodde tillfälligt hos farmors föräldrar på Vällingby Lillgård och hade kanske varit ner till Kanaan och byggt den verandan. Det bör ha varit i början på 1900-talet.

Per Oskar, Vilhelmina och Per Erik Mellström, troligen 1896

Kvarnsjön

Björn Mellström

Kvarnsjön, eller Råcksta Träsk som den heter numera, har de senaste åren haft sämre tillflöden. Detta resulterar i att vattennivån ofta är låg i sjön. De dåliga tillflödena beror på att dagvattnet leds andra vägar när det byggs i området samt att det periodvis regnar ganska lite. Vattnet är dessutom ganska förorenat, vilket gör att det numera finns väldigt lite fåglar i sjön. Vi har påpekat problemen för Stockholm Vatten, som ansvarar för sjön, men hittills har det inte resulterat i någon förbättring. Vi kommer fortsätta att ha en kontakt med Stockholm Vatten om sjön. Dessutom läcker dammen, vilket gör att vattennivån sjunker ytterligare. Vi ska nu försöka reparera dammen med hjälp av Stadsholmen eller Vattenfall för att slippa läckaget. Det är ett ganska kostsamt jobb, så vi i

föreningen kan inte bekosta detta själva utan behöver hjälp med reparationen. Den låga vattennivån i sjön gör att vi allt mer sällan kan använda vattenturbinen i kvarnen.

Kvarnsjön, oktober 2011.

Vattenturbinen i kvarnen, tillverkad i USA på 1870-talet.

Kvarnvikens Kvarn i slutet av 1940-talet. Sven Mellström står på kvarnbron tillsammans med hunden Buck.

Museet Kvarnvikens Kvarn och Såg

Postadress: c/o Mellström, Box 3014, 161 03 Bromma

Hemsida: www.kvarnvikensmuseum.se

E-post: info@kvarnvikensmuseum.se

Plusgirokonto: 487 18 35-7

Medlemsavgift: 120:- per år. Gäller även för familjemedlemmar.
Glöm inte att uppge namn och adress vid inbetalning av årsavgift.

